

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΤΜΗΜΑ
ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ
& ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ**

Αν. Φ.: 46

Ταχ. Δ/ση: Μπουμπουλίνας 20-22
Ταχ. Κώδ : 106 82
Τηλέφωνο : 2131322-362, 363, 368
Fax : 210-82.01.426
Email : atneke@culture.gr

ΠΡΟΣ: Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
Τμήμα Αναφορών
ΚΟΙΝ: 1. Βουλευτή κα Χαρά Κεφαλίδου

Θέμα: Απάντηση στη με αριθμό πρωτοκόλλου 942/8.3.2019 Αναφορά με θέμα:
«Κίνδυνος να κηρυχθεί ολόκληρος ο Πειραιάς ως αρχαιολογικός χώρος από το ΚΑΣ»

Σε απάντηση της με αριθμ. Πρωτοκόλλου 942/8.3.2019 Αναφοράς της Βουλευτού κας Χαράς Κεφαλίδου και σύμφωνα με τα στοιχεία που έθεσαν υπόψη μας οι αρμόδιες Υπηρεσίες, σας γνωρίζουμε τα εξής:

Το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο κατά συνεδρίασή στις 2-4-2019 του εξέτασε και γνωμοδότησε υπέρ της κήρυξης και οριοθέτησης αρχαιολογικού χώρου στον Πειραιά και ακολούθως υπέρ της έγκρισης με όρους του Αρχικού Αναπτυξιακού Προγράμματος και της Μελέτης Διαχείρισης (master plan) του Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς. Κατά τη συνεδρίαση παρέστησαν ο Δήμαρχος Πειραιά, Δημοτικοί Σύμβουλοι, εκπρόσωποι του ΟΛΠ και ευαισθητοποιημένοι πολίτες.

Η εξέταση της κήρυξης – οριοθέτησης αρχαιολογικού χώρου προηγήθηκε της εξέτασης του master plan του ΟΛΠ, το οποίο αποτελεί χωρική ρύθμιση, προκειμένου με την οριοθέτηση περιοχών που περιέχουν αρχαιότητες να κατοχυρωθεί θεσμικά η έγκρισή του, όπως προβλέπει ρητά ο αρχαιολογικός νόμος. Η διαδικασία εξέτασης από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο στην ίδια συνεδρίαση της κήρυξης – οριοθέτησης αρχαιολογικού χώρου και της χωρικής ρύθμισης της επένδυσης ακολουθήθηκε στο πρόσφατο παρελθόν και στην αντίστοιχη περίπτωση του Ελληνικού, θωρακίζοντας θεσμικά την επένδυση.

Για το ζήτημα του αρχαιολογικού χώρου, τα μέλη του ΚΑΣ γνωμοδότησαν ομόφωνα υπέρ της κήρυξης και οριοθέτησης ως αρχαιολογικού χώρου της αρχαίας εντός των τειχών πόλης του Πειραιά, από τα τείχη έως την ακτογραμμή. Όπως έχει επανειλημμένα εξηγηθεί, με την κήρυξη αρχαιολογικού χώρου δεν επηρεάζεται η καθημερινότητα της πόλης ούτε εμποδίζεται η επένδυση στο λιμάνι. Κηρυγμένοι αρχαιολογικοί χώροι υπάρχουν σε πολλά αστικά κέντρα της χώρας, όπως το κέντρο της Αθήνας, χωρίς να εμποδίζεται η οικοδομική ή άλλη οικονομική δραστηριότητα.

Για το ζήτημα του master plan του ΟΛΠ το ΚΑΣ εξέτασε μόνο όσες επενδύσεις εμπίπτουν στο πεδίο των αρμοδιοτήτων του, σε συνέχεια σχετικής απόφασης της Επιτροπής Σχεδιασμού Ανάπτυξης Λιμένων. Το Συμβούλιο γνωμοδότησε ομόφωνα υπέρ της έγκρισης των υποχρεωτικών επενδύσεων που εξέτασε, οι οποίες αφορούν στην κατ’

εξοχήν λιμενική λειτουργία, με όρους που διασφαλίζουν την αρχαιολογική παρακολούθηση κατά το στάδιο εκτέλεσης των εργασιών και την ανάδειξη των αρχαιοτήτων, όπως εξάλλου προβλέπεται για όλα τα μεγάλα έργα. Περαιτέρω, το Συμβούλιο γνωμοδότησε ομόφωνα υπέρ της έγκρισης και των προαιρετικών επενδύσεων που εξέτασε, θέτοντας όρους και περιορισμούς σε χρήσεις και στο μέγεθος κατασκευών, κάνοντας αποδεκτή τη γνώμη της ΕΣΑΛ, ώστε να διασφαλίζεται η προστασία και ανάδειξη των σημαντικών αρχαιοτήτων που βρίσκονται εντός της χερσαίας λιμενικής ζώνης και σε άμεση εγγύτητα με αυτή.

Παράλληλα, σύμφωνα με τη γνωμοδότηση επιβεβαιώνεται η ανάγκη υλοποίησης του προγράμματος της Πολιτιστικής Ακτής Πειραιά, για την επίτευξη των στόχων της οποίας κρίνεται απαραίτητη η λειτουργία του Δημόσιου Μουσείου Εναλίων Αρχαιοτήτων στο κτήριο του Silo.

Τέλος, το Συμβούλιο, γνωμοδότησε ομόφωνα κατά της ναυπηγοεπισκευαστικής ζώνης εντός των υφιστάμενων από το παρελθόν αρχαιολογικών ζωνών Α' και Β' προστασίας στην Κυνόσουρα και στα Αμπελάκια Σαλαμίνας, για λόγους προστασίας του πολύ σημαντικού αρχαιολογικού και ιστορικού τόπου στον οποίο διαδραματίστηκε η ναυμαχία της Σαλαμίνας. Παράλληλα, το Συμβούλιο γνωμοδότησε να υπάρξει μέριμνα για την απομάκρυνση των υφισταμένων ναυπηγικών επιχειρήσεων στον ίδιο χώρο.

Ειδικότερα:

1. Η πρόταση κήρυξης – οριοθέτησης αρχαιολογικού χώρου στην περιοχή του Πειραιά, γνωστοποιήθηκε, κατ' άρθρο 12 παρ. 4 ν. 3028/2002, σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, συμπεριλαμβανομένων της ΟΛΠ ΑΕ και του Δήμου Πειραιά την 26-10-2018, σύμφωνα με πάγια πρακτική του ΥΠΠΟΑ, παρά τη ρητή υποχρέωση για διαβίβαση της πρότασης μόνο στον καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργό σε σχέση με υφιστάμενες δραστηριότητες. Στο παραπάνω άρθρο επί λέξει ορίζεται η διαδικασία: «Πριν από την έκδοση της απόφασης της παραγράφου 1 (σ.σ. απόφαση κήρυξης, οριοθέτησης ή αναοριοθέτησης), απαιτείται η γνώμη του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού για υφιστάμενες δραστηριότητες της αρμοδιότητάς του, προκειμένου να καθορισθούν οι δυνατότητες και οι προϋποθέσεις συνέχισης της λειτουργίας τους στο πλαίσιο του άρθρου 10. Η γνώμη αυτή διατυπώνεται μέσα σε δύο (2) μήνες από την αποστολή του σχετικού ερωτήματος. Εάν παρέλθει άπρακτη η παραπάνω προθεσμία, η απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού εκδίδεται χωρίς τη γνώμη αυτή».

2. Περαιτέρω, οι κατά τόπους Δήμοι και λοιποί εμπλεκόμενοι κλήθηκαν από την Υπηρεσιακή Ιεραρχία του Υπουργείου σε συνάντηση στις 20 Φεβρουαρίου, στην οποία παρέστη μόνο η διοίκηση της ΟΛΠ.

3. Στις 12 Μαρτίου 2019, κατόπιν πρωτοβουλίας της Υπουργού Πολιτισμού, πραγματοποιήθηκε σύσκεψη στο γραφείο της, με τον Δήμαρχο Πειραιά, παρουσία επιπλέον του Υφυπουργού Πολιτισμού, της Γενικής Γραμματέως του ΥΠΠΟΑ και της Προϊσταμένης της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πειραιώς και Νήσων, στην οποία συμμετείχε και ο Αντιπεριφερειάρχης Πειραιά. Κατά τη σύσκεψη παρουσιάστηκαν όλα τα στοιχεία της προτεινόμενης οριοθέτησης και παρασχέθηκαν όλες οι εξηγήσεις σχετικά με τις προβλέψεις της αρχαιολογικής νομοθεσίας.

Όσον αφορά στην επάρκεια της Υπηρεσίας της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πειραιά του ΥΠΠΟΑ είναι αυταπόδεικτη, καθώς στη χωρική αρμοδιότητά της εκτελούνται σημαντικά και μεγάλα δημόσια έργα, όπως η επέκταση του μετρό, η κατασκευή του τραμ, τα οποία έχουν αδειοδοτηθεί και παρακολουθούνται από αρχαιολογικής πλευράς τηρουμένων των σχετικών χρονοδιαγραμμάτων, καθώς και πλήθος ιδιωτικών έργων.

Ο Πειραιάς αποτελεί το οχυρωμένο επίνειο της αρχαίας Αθήνας, όπου αναπτύχθηκε μια ακμάζουσα πόλη οργανωμένη με ιπποδάμειο πολεοδομικό σύστημα. Η

αρχαιολογική έρευνα πεδίου στον Πειραιά ξεκίνησε στις αρχές του 19ου αι., όταν επισκέπτονται την περιοχή του Πειραιάς ξένοι περιηγητές, οι οποίοι αναφέρουν τον αρχαίο Πειραιά στις εκδόσεις τους (ενδεικτικά αναφέρονται ο Ιρλανδός αρχαιολόγος Edward Dodwell, ο Βρετανός αντισυνταγματάρχης William Martin Leake, ο ερευνητής H.N. Ulrichs, ο τοπογράφος C. von Stranz και οι E. Curtius – J.A. Kaupert οι οποίοι παρέδωσαν σημαντικά και τοπογραφικά στοιχεία). Οι αρχαιολογικές έρευνες συνεχίζονται μέχρι σήμερα με την αποκάλυψη αρχαιοτήτων σε σωστικές ανασκαφές στο πλαίσιο τόσο ιδιωτικών (ιδιωτικές οικοδομές) όσο και δημοσίων έργων, στο πλαίσιο εκσκαφών για την υλοποίηση τεχνικών έργων του ΤΡΑΜ και του ΜΕΤΡΟ.

Η εκτεταμένη αρχαιολογική έρευνα έχει φέρει στο φως: α) πλήθος αρχαιολογικών ευρημάτων σε όλη την έκταση της ιπποδάμειας πόλης (εντός των ορίων του 1ου και του 2ου Δημοτικού Διαμερίσματος του Δήμου Πειραιά), β) τα νεκροταφεία (εντός των ορίων του 3ου, 4ου και 5ου Δημοτικού Διαμερίσματος του Δήμου Πειραιά), γ) ιερά, εργαστήρια, οικιστικά κατάλοιπα (3ο και 4ο Δημοτικό Διαμέρισμα του Δήμου Πειραιά) και δ) τα Μακρά Τείχη που συνέδεαν την Αθήνα με τον Πειραιά (3ο Δημοτικό Διαμέρισμα Δήμου Πειραιά) που χρονολογούνται από τον 5ο αιώνα π.Χ. μέχρι και τους ύστερους ρωμαϊκούς χρόνους (4ος αι. μ.Χ.).

Η θέση της αρχαίας πόλης του Πειραιά και των λιμένων του Κάνθαρου, της Ζέας και της Μουνιχίας με τις οχυρώσεις, τους νεώσοικους και άλλες εγκαταστάσεις των αρχαίων λιμενικών εγκαταστάσεων έχουν ταυτιστεί από τον 19ο αιώνα. Λόγω της συνεχούς χρήσης των περιοχών των αρχαίων λιμένων, όπου σήμερα βρίσκονται αντίστοιχα ο κεντρικός λιμένας Πειραιά, ο λιμένας Ζέας και το Μικρολίμανο, οι αρχαιολογικές έρευνες διεξάγονται έκτοτε συστηματικά αλλά με πολλές δυσκολίες, αποδίδοντας σημαντικά αποτελέσματα για την διαχρονική ιστορία και αρχαιολογία του Πειραιά.

Χαρακτηριστικά είναι τα σημαντικά αποτελέσματα του Zea Harbour Project, του ερευνητικού αρχαιολογικού προγράμματος που διεξήχθη από το 2001 ως το 2012 από το Ινστιτούτο της Δανίας στην Αθήνα, υπό την εποπτεία της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων, με σκοπό να μελετήσει τα αρχαία κατάλοιπα των λιμενικών εγκαταστάσεων του Πειραιά που διατηρούνται βυθισμένα στα λιμάνια της Ζέας και του Μικρολίμανου, τα οποία και χρονολογούνται στον 5ο και 4ο αιώνα π.Χ., με ειδικούς τρόπους αποτύπωσης και κατάδυσης σε μολυσμένα ύδατα. Από το 2002 διεξήχθησαν ενάλιες ανασκαφές και χερσαίες έρευνες στην περιοχή φέρνοντας στο φως σημαντικά ευρήματα, τα συμπεράσματα (βλ. ενδεικτικά Lovén, B., 2011. *The Ancient Harbours of the Piraeus, Volume I.1. The Zea Shipsheds and Slipways: Architecture and Topography*. Aarhus, και Lovén, B. & Schaldemose, M., 2011. *The Ancient Harbours of the Piraeus, Volume I.2, The Zea Shipsheds and Slipways: Finds, Area 1 Shipshed Roof Reconstructions and Feature Catalogue*. Aarhus) και προσελκύοντας το ενδιαφέρον κοινού και επιστημόνων από όλο τον κόσμο.

Τα κατάλοιπα των λιμενικών εγκαταστάσεων (οχύρωση, φάροι, προβλήτες, στοές, αποθήκες κ.λπ.) και άλλων αρχαίων παράκτιων κτισμάτων του Πειραιά έχουν πολλά ακόμη να αποδώσουν ως αρχαιολογική γνώση, σε κάθε περίπτωση, όμως, η ύπαρξή τους και η θέση τους είναι γνωστή και τεκμηριωμένη, όχι μόνο στη βιβλιογραφία και το κοινό των επιστημόνων, αλλά και στο ευρύ κοινό.

Μέχρι σήμερα στην περιοχή του Πειραιά υφίστανται μόνο σημειακές κηρύξεις, και συγκεκριμένα:

I. ΥΑ 21220/10.8.1967 (ΦΕΚ 527/Β/24.8.1967) «Περί χαρακτηρισμού αρχαιολογικών χώρων και ιστορικών διατηρητέων μνημείων». Νομός Αττικής αρ.1 Δραπετσώνα: Η θέσις Καστράκι ένθα και ο πύργος της Ηεττωνίας.

II. ΥΑ ΥΠΠΕ/Α1/Φ02/22293/866/29.4.1982 (ΦΕΚ 414/Β/24.6.1982) Χαρακτηρισμός ως ιστορικού μνημείου του αρχαίου τείχους Πειραιά.

III. ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/36293/1796/18.8.2000 (ΦΕΚ 1115/Β/8.9.2000) Κήρυξη αρχαιολογικού χώρου της περιοχής των Αστικών Πυλών Πειραιώς,

Επιπλέον εντός των ορίων του Δήμου Πειραιά και σε τμήμα του Δήμου Κερατσινίου-Δραπετσώνας βρίσκονται μεμονωμένοι κηρυγμένοι αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία:

I. ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ26/18532/621/28.4.1999 (ΦΕΚ 888/Β/26.5.1999) Χαρακτηρισμός I. Ναού Αγίου Ελευθερίου Καμινίων Πειραιά ως κτιρίου χρήζοντος ειδικής Κρατικής προστασίας.

II. ΥΑ ΥΠΠΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Β1/Φ26/ΚΗΡ/23865/871/22.5.2002 (ΦΕΚ 711/Β/11.6.2002) Χαρακτηρισμός I. Ναού Αγίου Σπυρίδωνος, Δήμου Πειραιώς, επαρχ. Πειραιώς, Ν. Αττικής, ως μνημείου χρήζοντος ειδικής Κρατικής προστασίας.

III. ΥΑ ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Β1/Φ26/19487/694/24.2.2011 (ΦΕΚ 40/ΑΑΠ/15.3.2011). Χαρακτηρισμός του I. Ναού Αγίου Νικολάου, Πειραιά, Ν. Αττικής, ως μνημείου.

Οι ανωτέρω μεμονωμένες κηρύξεις επικυρώνουν θεσμικά τον αρχαιολογικό έλεγχο που ασκεί η Εφορεία Αρχαιοτήτων Πειραιώς και Νήσων κατά τις τυχόν εκσκαφικές εργασίες στην περιοχή. Ωστόσο, κατά τις διατάξεις του Ν. 3028/2002 και συγκεκριμένα την πργ. 13 του άρθρου 73 χρήζουν επικαιροποίησης, σύμφωνα με τον ορισμό του αρχαιολογικού χώρου, όπως αναφέρεται στο άρθρο 2 του αυτού νόμου «Ως αρχαιολογικοί χώροι νοούνται εκτάσεις στην ξηρά ή στη θάλασσα ή στις λίμνες ή στους ποταμούς, οι οποίες περιέχουν ή στις οποίες υπάρχουν ενδείξεις ότι περιέχονται αρχαία μνημεία ή αποτέλεσαν ή υπάρχουν ενδείξεις ότι αποτέλεσαν από τους αρχαιότετους χρόνους έως και το 1830 μνημειακά, οικιστικά ή ταφικά σύνολα. Οι αρχαιολογικοί χώροι περιλαμβάνουν και το απαραίτητο ελεύθερο περιβάλλον που επιτρέπει στα σωζόμενα μνημεία να συντίθενται σε ιστορική, αισθητική και λειτουργική ενότητα.»

Οι αρχαιολογικοί χώροι κηρύσσονται και οριοθετούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 12 του ν. 3028/2002 “Για την Προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς”. Συγκεκριμένα «Οι αρχαιολογικοί χώροι κηρύσσονται και οριοθετούνται ή ανά-οριοθετούνται με βάση τα δεδομένα αρχαιολογικής έρευνας πεδίου και απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, συνοδεύεται από τοπογραφικό διάγραμμα και δημοσιεύεται μαζί με αυτό στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Εάν εντός των περιοχών που πρόκειται να καλύψουν υπό εκπόνηση Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια ή Σχέδια Χωρικής Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης ή άλλα σχέδια χωρικών ρυθμίσεων, δεν έχουν οριοθετηθεί αρχαιολογικοί χώροι, αυτοί οριοθετούνται προσωρινά, βάσει σχεδιαγράμματος κλίμακας τουλάχιστον 1:2.000 που καταρτίζεται από την Υπηρεσία, με βάση επαρκή επιστημονικά στοιχεία και ιδίως ευρήματα που πιθανολογούν την ύπαρξη μνημείων και το οποίο εγκρίνεται από τον Υπουργό Πολιτισμού με απόφασή του που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως...»

Στο πλαίσιο εφαρμογής των ως άνω διατάξεων, οι συναρμόδιες Περιφερειακές και Ειδικές Περιφερειακές Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ (Εφορεία Αρχαιοτήτων Πειραιώς και Νήσων, Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων και Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας – Σπηλαιολογίας) διαβίβασαν στη Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων (ΔΙΠΚΑ) πρόταση κήρυξης – οριοθέτησης ως αρχαιολογικού χώρου του Δήμου Πειραιά και της περιοχής “Καστράκι”, Δ.Ε. Δραπετσώνας του Δήμου Κερατσινίου – Δραπετσώνας. Η ως άνω πρόταση κήρυξης – οριοθέτησης συνοδεύεται από χάρτη, από πλήρη αρχαιολογική τεκμηρίωση (στην οποία παρατίθενται αναλυτικά οι θέσεις όπου έχουν εντοπιστεί αρχαιότητες στην εν λόγω περιοχή), καθώς και από φωτογραφική – σχεδιαστική και βιβλιογραφική τεκμηρίωση, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3028/2002, πργ. 1.

Ως προς τις χρήσεις και δραστηριότητες στην εν λόγω περιοχή, σημειώνεται ότι η κήρυξη μίας περιοχής ως αρχαιολογικού χώρου, σύμφωνα με το άρθρο 12 του Ν. 3028/2002, δεν αφορά στον καθορισμό χρήσεων γης και όρων δόμησης, ούτε συνεπάγεται τον θεσμικό περιορισμό ή αποκλεισμό δραστηριοτήτων, αλλά στοχεύει στην προστασία της εν λόγω περιοχής από πλευράς Αρχαιολογικής Νομοθεσίας μέσω της άσκησης ελέγχου από τις αρμόδιες Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ κατά τη διαδικασία αδειοδότησης, εκτέλεσης ή συνέχισης έργων και δραστηριοτήτων εντός αυτής (άρθρα 10 και 12 του νόμου 3028/2002). Η ως άνω διευκρίνιση κοινοποιήθηκε εγγράφως στη Διεύθυνση Τοπογραφικών Εφαρμογών της Γενικής Διεύθυνσης Πολεοδομίας του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, στον Δήμο Πειραιά και στον Δήμο Κερατσινίου – Δραπετσώνας στις 20.12.2018.

Η προστασία και ανάδειξη των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς δεν αποτελεί εμπόδιο για το επενδυτικό πλάνο του ΟΛΠ και την οικονομική ανάπτυξη του Πειραιά, αντίθετα προσδίδει ισχυρή προστιθέμενη αξία με όρους βιωσιμότητας και αειφορίας.

Η Υπουργός
Πολιτισμού και Αθλητισμού
ΜΥΡΣΙΝΗ ΖΟΡΜΠΑ

Ακριβές Αντίγραφο
Κεντρικό Πρωτόκολλο
ΠΡΕΖΑΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ